

جذب، اشتغال و آموزش مدارک پزشکی در استان اصفهان*

سیمی عجمی^۱، لیلا قادری نانسای^۲

چکیده

مقدمه: شاخص پذیرش دانشجو به طور اساسی به نیازهای جامعه در خصوص تخصص خاص و بستر مناسب آموزشی از قبیل تعداد استادان، فضای آموزشی، منابع آموزشی و تسهیلات آموزشی برای آن رشته‌ی تحصیلی بستگی دارد. بنابراین این مقاله حاصل پژوهشی است که با هدف تعیین شاخص پذیرش دانشجو، اشتغال و آموزش در مقاطع مختلف رشته‌ی مدارک پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال ۱۳۸۵ انجام گردیده است.

روش بررسی: این مطالعه از دسته‌ی مطالعات تحلیلی بوده است. جامعه‌ی پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان پذیرفته شده، دانش‌آموختگان، مدرسین گروه مدارک پزشکی و شاغلین واحدهای مرتبط با مدارک پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان از بدو تأسیس دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی (یعنی از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۸۵)، مؤسسات و سازمان‌های مختلف در استان اصفهان تا سال ۱۳۸۵ بود. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، چک لیستی بود که بر اساس اهداف پژوهش طراحی و روایی آن به وسیله‌ی متخصصان تأیید شد. یافته‌ها به کمک آمار توصیفی و تحلیلی و نرم‌افزار SPSS تحلیل گردید.

یافته‌ها: از سال ۱۳۶۸ تا پایان سال ۱۳۸۵، ۵۸۶ دانشجو در مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد پذیرفته شده‌اند و در نهایت تا پایان سال ۱۳۸۶ تعداد ۵۲۶ دانشجو در مقاطع ذکر شده دانش‌آموخته شده‌اند. بیش از نیمی از شاغلین در واحدهای مدارک پزشکی استان اصفهان دارای مدرک تحصیلی دیپلم و کمتر هستند که هیچگونه سختی با شغل آنها ندارد. نتایج آزمون Chi-Square نشان داد که پست‌های سازمانی مدارک پزشکی اشغال شده با تخصص افراد مطابقت نداشت. اما از شاخص‌های مربوط به پذیرش دانشجو، شاخص تخصیص منابع و امکانات به دانشجویان در حد خیلی خوب و شاخص تعداد هیأت علمی در حد مطلوب بود.

نتیجه‌گیری: نسبت شاخص‌های مربوط به پذیرش به تخصیص منابع و امکانات برای دانشجویان در حد خیلی خوب بوده است. اما با توجه به افزایش جذب دانشجو در دوره‌ی کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی و از طرفی پیوسته شدن دوره‌ی کارشناسی، و از طرفی اشغال بیش از نیمی از مشاغل مربوط توسط غیر متخصصین در این رشته شایسته است بین سیاست‌های جذب دانشجو و اشتغال دانش‌آموختگان با وزارتخانه مرتبط برای احداث دوره، تعداد پذیرش دانشجو و دفتر امور استخدامی در استانداری، کارگزینی و سایر سازمانهای مربوط، هماهنگی و تدابیری صورت و اصلاحاتی در این خصوص منظور گردد.

واژه‌های کلیدی: آموزش علوم؛ اشتغال؛ مدارک پزشکی؛ دانشجویان.

نوع مقاله: تحقیقی

پذیرش مقاله: ۹۰/۷/۲۳

اصلاح نهایی: ۹۰/۷/۱۳

دریافت مقاله: ۸۸/۹/۱۸

ارجاع: عجمی سیمای، قادری نانسای لیلای. جذب، اشتغال و آموزش مدارک پزشکی در استان اصفهان. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۰؛ ۸ (۵): ۶۳۸-۶۳۰

مقدمه

* این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب به شماره‌ی ۲۸۵۰۷۰ می‌باشد که توسط معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان حمایت شده است.
۱. دانشیار، مدیریت اطلاعات بهداشتی درمانی، مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
(نویسنده‌ی مسؤول)

Email: ajami@mng.mui.ac.ir

۲. کارشناس ارشد، مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

با توجه به اهمیت وجود متخصصین مدارک پزشکی به عنوان مدیران اطلاعات سلامت در نظام سلامت و به دنبال آن تأسیس این رشته در مقاطع مختلف و تربیت این افراد به عنوان مدیران اطلاعات سلامت در سطح کشور، شایسته است تا

صحیح بررسی و اصلاح نگردد، زمینه‌ی سوء استفاده‌ی سایر کشورها در جذب این نیروهای متخصص می‌گردد. از طرفی این موضوع در واقع اتلاف هزینه‌های صرف شده در جهت تربیت آنها است (۷). هر چند کشورهای مختلف از نظر سطح سواد و میزان توقعات افراد دانش‌آموخته متفاوت هستند، اما از جهت وجود مشکل و لزوم حل آن، در کل دارای وجوه مشترکی در سطح جهانی می‌باشند (۸).

باطنی در مطالعه‌ی خود بر روی دانش‌آموختگان مدارک پزشکی دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی اصفهان اعلام نمود که حدود ۸۷/۲ درصد از کل دانش‌آموختگان مدارک پزشکی در حرفه‌ی مدارک پزشکی مشغول به کار می‌باشند و ۱۲/۸ درصد یا سرباز هستند یا به حرفه‌ای غیر از مدارک پزشکی مشغول به کار می‌باشند (۹). همچنین مطالعه‌ی ظهور بر روی دانش‌آموختگان مدارک پزشکی در یکی از مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی نشان می‌دهد که حدود ۵۴ درصد پاسخ‌دهندگان در حرفه‌ی مدارک پزشکی و ۲۴ درصد حرفه‌ی غیر مرتبط مشغول به کار شده‌اند. مهم‌ترین علل عدم اشتغال دانش‌آموختگان در حرفه‌ی مدارک پزشکی از دید دانش‌آموختگانی که در زمان پژوهش در این حرفه فعالیت نداشتند، نبود علاقه، ناشناخته بودن این رشته در سطح جامعه و حتی بیمارستان، نبود پیشرفت شغلی در این رشته و اهمیت ندادن به متخصصان این رشته در نظام بهداشت و درمان کشور اعلام شد (۱۰).

بنابراین اصل کار در هر کشور برای جذب، آموزش و اشتغال در هر رشته‌ای از جمله رشته‌ی مدارک پزشکی، باید بر پایه‌ی نیازسنجی در زمینه‌ی تعیین شاخص در جذب هیأت علمی و دانشجو، فضا، تجهیزات و بستر شغلی صورت گیرد. معاونت محترم آموزشی وقت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان پیرو نامه‌ی شماره‌ی ۲۱۸۶ مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۲۶ دبیر محترم شورای آموزش علوم پایه‌ی پزشکی و بهداشت، به منظور شفاف‌سازی بیشتر، فرآیند به کارگیری اعضای هیأت علمی در وضعیت موجود و آینده‌نگری در قالب حداقل یک برنامه‌ی ۵ ساله و ضابطه‌مند شدن اموری که به

نسبت به ارزیابی فرآیند جذب، تربیت، به کارگیری و اشتغال مناسب نیروهای متخصص مدارک پزشکی با توجه به نیازهای مملکتی تدابیری صورت گیرد. با این ارزیابی، می‌توان به نقاط قوت و ضعف این فرآیند پی برد و راهکارهای مناسبی برای آن تدبیر نمود.

از آنجا که رشد و توسعه‌ی هر جامعه در کلیه‌ی ابعاد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی متأثر از نیروی انسانی آموزش دیده است و کسب موفقیت در این مسیر، مستلزم آموزش مبتنی بر اصول علمی است (۱)، تربیت نیروهای متخصص و استفاده از خدمات آنان از چالش‌های مهم هر سیستم مدیریتی است (۲). بنابراین توجه به حفظ و ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها در ابعاد مختلف در کنار رشد کمی آن‌ها و مسأله‌ی ایجاد اشتغال دانش‌آموختگان آموزش عالی، یکی از دغدغه‌های اصلی صاحب‌نظران و نیز دولت‌ها در کشورهای پیشرو و پیشگام در آموزش عالی بوده است (۳-۴). اما از آنجا که تعریف کیفیت در آموزش عالی مبهم می‌باشد، قضاوت در مورد آن بسیار مشکل است. ارزشیابی به عنوان وسیله‌ای که این قضاوت را ممکن و مستند نمودن کیفیت را مقدور می‌سازد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۵). با ارزشیابی یک برنامه‌ی آموزشی، می‌توان به میزان سازگاری و هماهنگی آن برنامه با نیازهای فرد و جامعه‌ی هدف (یادگیرندگان) پی برد و قابلیت روش‌ها و ابزار مورد استفاده در آموزش را مشخص کرد و عوامل مؤثر در پیشرفت برنامه را برشمرد (۶).

هدف‌گذاری در تأسیس دانشگاه‌ها و فرآیند پذیرش، پرورش و تربیت دانشجو، در اصل بر اساس نیاز جامعه و رسیدن به سطحی از بی‌نیازی، خودکفایی و توسعه‌ی ملی صورت می‌گیرد. در صورتی که این فرآیند، بی‌رویه و بدون توجه به این مهم صورت پذیرد، عواقب زیادی از جمله تولید نیروی دانش‌آموخته‌ی بی‌کار و متوقع، بروز معضلات روانی- اجتماعی از قبیل افسردگی، خودکشی و سایر بیماری‌های روانی و روان تنی، افزایش مصرف مواد مخدر روانگردان، تمایل نیروهای دانش‌آموخته به ترک کشور و مهاجرت به خارج را خواهد داشت که اگر به گونه‌ای

آیا جایگاه‌های شغلی مدارک پزشکی توسط دانش‌آموختگان این رشته اشغال شده است.

روش بررسی

این پژوهش از نوع کاربردی و از دسته‌ی مطالعات تحلیلی بود. جامعه‌ی پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان پذیرفته شده به تعداد ۵۲۶ نفر در مقاطع تحصیلی کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد، دانش‌آموختگان، مدرسین گروه مدارک پزشکی (از بدو تأسیس دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی یعنی سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۸۵)، شاغلین واحدهای مرتبط با مدارک پزشکی، شاغلین رشته‌ی مدارک پزشکی به تفکیک محل کار، سمت و درجه‌ی تحصیلی مستخدم (خالی و اشغال شده) مرتبط با تخصص مدارک پزشکی در مؤسسات و سازمان‌های مختلف در استان اصفهان در سال ۱۳۸۵ بود. منبع اطلاعات دانشجویان و استادان از طریق واحد آموزش، گروه مدارک پزشکی و کارگزینی دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی و اداره‌ی کل آموزش دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اداره‌ی کل کارگزینی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان معاونت درمان، پزشکی قانونی، ادارات بیمه، مراکز تحقیقاتی و ... بود. نمونه‌گیری به روش سرشماری انجام شد.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها، ۸ عدد چک لیست (چک لیست تعداد پذیرفته‌شدگان در مقاطع مختلف رشته‌ی مدارک پزشکی، چک لیست تعداد دانش‌آموختگان در مقاطع مختلف رشته‌ی مدارک پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، چک لیست استادان رشته‌ی مدارک پزشکی در این دانشگاه، چک لیست مربوط به جایگاه‌های شغلی مربوط به متخصصین رشته‌ی مدارک پزشکی، چک لیست مربوط به پست‌های سازمانی موجود خالی و اشغال شده‌ی مرتبط با تخصص مدارک پزشکی در مؤسسات و سازمان‌های مختلف و چک لیست پرسنلی که پست‌های سازمانی مرتبط با تخصص مدارک پزشکی را اشغال نموده‌اند) بود که بر اساس اهداف پژوهش طراحی شد. پایایی ابزار گردآوری با استفاده از تکمیل بررسی هم‌زمان هر چک لیست توسط ۲ نفر از همکاران پژوهش و روایی آن به وسیله‌ی متخصصان تأیید شد.

شاخص «نسبت استاندارد دانشجویان به استاد» مربوط می‌گردد، از گروه‌های آموزشی در سطح دانشکده‌ها استعلام نمود (۱۱). همچنین مدیر امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی، در مورد شاخص «پذیرش دانشجویان در مقاطع مختلف»، طی نامه‌ای به معاونین آموزشی دانشکده‌ها، نظرات آن‌ها را جویا شدند که در هر ۲ مورد فوق، جوابی مستدل و علمی اعلام نشد (۱۲). سؤال‌های بدون پاسخ این موارد هستند که: شاخص‌های پذیرش دانشجویان در مقاطع مختلف رشته‌ی مدارک پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان کدام است؟ آیا استانداردی در این مورد وجود دارد؟ آیا از دانش‌آموختگان مقاطع مختلف رشته‌ی مدارک پزشکی در جایگاه‌های شغلی مناسب استفاده می‌شود؟ آیا آگهی‌ها و فراخوان‌های جذب و استخدام با تخصص افراد هم‌خوانی دارد؟ شاخص‌ها، ابزارهایی هستند که به کمک آن‌ها می‌توان وضعیت جامعه را از جنبه‌های مختلف مورد ارزیابی قرار داد. ارزشیابی برای پذیرش دانشجویان در مقاطع مختلف رشته‌ی مدارک پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با توجه به موارد زیر صورت می‌پذیرد: ۱. رسالت و اهداف تأسیس رشته‌ی مدارک پزشکی ۲. برنامه‌ریزی و ارزیابی دوره‌های رشته‌ی مدارک پزشکی در دانشکده‌ی مدیریت اصفهان ۳. هیأت علمی گروه مدارک پزشکی ۴. منابع، امکانات و تجهیزات تخصیص داده شده برای دانشجویان مدارک پزشکی در دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی ۵. شرایط و سیاست‌های پذیرش دانشجویان مدارک پزشکی که به طور اجمال عبارت از سیاست‌های پذیرش و اخراج، پذیرش دانشجویان دارای صلاحیت جهت اهداف دانشکده، روش‌های ارزیابی برای تعیین نواقص دانشجویان و سیاست مؤسسه در ارتباط با ادامه تحصیل دانشجویان می‌باشند.

به کمک این ابزارها می‌توان جایگاه یک جامعه را در مقایسه با سایر جوامع از نظر ملی یا منطقه‌ای مشخص نمود و به کمبودها و نواقص پی برد. شاخص‌ها همچنین معیارها و ملاک‌هایی مناسب جهت ارزیابی برنامه‌های اجرا شده می‌باشند. هدف این مقاله تعیین میزان جذب، اشتغال و آموزش مدارک پزشکی در استان اصفهان بوده و پاسخ به این سوال که

دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی تا کنون دارای مدرک دکتری تخصصی و بقیه دارای مدرک کارشناسی ارشد (۳ نفر) بوده‌اند (جدول ۱).

علاوه بر شاخص‌های فوق، مواردی از جمله تعداد کلاس‌های تخصصی داده شده در طول هفته (۸ کلاس)، تعداد صندلی‌های تخصصی داده شده در طول هفته (۲۰۷ عدد)، تعداد کتب مرجع در گروه (۱۰ عدد)، تعداد کامپیوتر (در Skill lab ۳ عدد و در اتاق فوق لیسانس‌ها ۴ عدد، جمعاً ۷ عدد) و تعداد دفعات استفاده از وسایل دیداری شنیداری در روز (۲ پروژکتور و ۲ اورهد) نیز بررسی شدند.

یافته‌های حاصل از شاخص‌های جذب و اشتغال دانش‌آموختگان در جداول ۲ و ۳ بیان شده است. یافته‌ها نشان داد که ۵۰/۵ درصد از مجموع ۴۷۹ نفر شاغل، که پست‌های سازمانی مرتبط با مدارک پزشکی را اشغال کرده‌اند، دارای مدرک دیپلم و ۰/۸ درصد دارای مدرک فوق لیسانس بوده‌اند. همچنین شبکه‌ی بهداشت با ۱۷۱ نفر شاغل مدارک پزشکی و در مرحله‌ی بعدی مراکز بهداشت شماره‌ی ۱ و ۲ و درمانگاه و بیمارستان الزهرا (س) و شریعی، بیشترین شاغلین مدارک پزشکی را اغلب با پست متصدی پذیرش، آمار و مدارک پزشکی به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۲).

با توجه به جدول ۳، بیشترین پست سازمانی موجود خالی مرتبط با تخصص مدارک پزشکی، در شهرهای اصفهان، نجف‌آباد و فلاورجان می‌باشد. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه نشان داد که پست‌های سازمانی مدارک پزشکی اشغال شده با تخصص افراد مطابقت نداشت (بر اساس آزمون Chi-Square، $P < 0/01$). بنابراین فرضیه‌ی صفر رد شد.

اطلاعات به دست آمده از چک لیست‌ها به کمک آمار توصیفی (توزیع فراوانی) و استنباطی (آزمون Chi-Square) با نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. لازم به ذکر است که در آزمون فرضیه، به دلیل زیاد بودن پست‌های مرتبط با مدارک پزشکی و کم بودن فراوانی آن‌ها، گروه‌ها در هم ادغام شد و پست‌های دارای فراوانی بیشتر به همان صورت باقی ماندند و پست‌های دارای فراوانی کمتر، تحت عنوان سایر پست‌ها بیان شدند.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که بالاترین درصد فراوانی پذیرش دانشجویان در مقطع کاردانی با ۷۲/۵ درصد و بعد از آن مقطع کارشناسی با ۲۶/۱ درصد و سپس مقطع کارشناسی ارشد با کمترین درصد فراوانی یعنی ۱/۴ درصد بودند. از مجموع ۵۸۶ نفر پذیرفته شده، ۳۸۱ نفر در دوره‌ی روزانه و ۲۰۵ نفر در دوره‌ی شبانه پذیرفته شده بودند.

نسبت تعداد استاد به دانشجوی کارشناسی ارشد ۵۰ درصد بود که ۷۵ درصد این استادان، دارای مدرک دکتری تخصصی و حرفه‌ای و ۲۵ درصد فوق لیسانس بودند. نسبت تعداد استاد به دانشجوی کارشناسی ۱۲ درصد بود که ۱۵ درصد این استادان، دارای مدرک دکتری تخصصی و ۸۵ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. قابل ذکر است که رشته‌ی مدارک پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۸۵ در سه مقطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد، دارای ۳ نفر عضو هیأت علمی و ۴ نفر مدرس مدعو بوده است. در مجموع یکی از استادان رشته‌ی مدارک پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان از بدو تأسیس سال ۱۳۶۸

جدول ۱: توزیع درصد فراوانی استادان رشته‌ی مدارک پزشکی بر حسب نوع استخدام

مقطع	استخدام				کل
	مدعو		رسمی		
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
کارشناسی ارشد	۱	۱۰۰	۳	۷۵	۶۶/۷
دکتری	۰	۰	۱	۲۵	۳۳/۳
جمع	۱	۱۰۰	۴	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۲: توزیع درصد فراوانی مدرک تحصیلی شاغلین واحدهای مدارک پزشکی

مدرک تحصیلی	فراوانی	درصد فراوانی
زیر دیپلم	۵۵	۱۱/۵
دیپلم	۲۴۲	۵۰/۵
کاردان	۱۰۷	۲۲/۳
کارشناس	۷۱	۱۴/۸
کارشناس ارشد	۴	۰/۸
جمع	۴۷۹	۱۰۰

جدول ۳: توزیع درصد فراوانی پست‌های سازمانی موجود خالی مرتبط با تخصص مدارک پزشکی بر حسب شهر

شهر	فراوانی	درصد فراوانی
اصفهان	۴۵	۳۹/۵
خمینی شهر	۲	۱/۸
خوانسار	۲	۱/۸
لنجان	۱	۰/۹
نجف آباد	۱۱	۹/۶
ناین	۴	۳/۵
فریدن	۵	۴/۴
فریدون شهر	۲	۱/۸
شهرضا	۶	۵/۳
فلاورجان	۹	۷/۹
مبارکه	۲	۱/۸
برخور و میمه	۵	۴/۴
گلبایگان	۶	۵/۳
نطنز	۱	۰/۹
دهاقان	۳	۲/۶
آران و بیدگل	۲	۱/۸
تیران و کرون	۸	۷
کل	۱۱۴	۱۰۰

بحث

در جهانی که به سرعت در حال تغییر است، همه به دنبال توسعه‌ی پایدار هستند. در این عصر، عوامل اصلی توسعه، سرمایه، مواد اولیه و انرژی نیستند؛ بلکه انسان سالم محور

توسعه است و آموزش، ابزار لازم برای آن به شمار می‌رود و در این میان نظام آموزش عالی به عنوان اصلی‌ترین و مؤثرترین نهاد در این زمینه مطرح می‌باشد و نقش اساسی در توسعه‌ی پایدار کشورها ایفا می‌نماید.

از جمله شاخص‌هایی که برای پذیرش دانشجویان در آموزش عالی مد نظر است، شاخص جذب و ارزیابی اعضای هیأت علمی می‌باشد. با توجه به یافته‌های پژوهش، نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به تعداد دانشجویان در رشته‌ی مدارک پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان ۱ به ۹ است؛ در صورتی که نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به دانشجویان در وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، ۱ به ۱۷/۵ و این نسبت در دانشگاه‌های پیام نور ۱ به ۲۰۰ می‌باشد (۱۳). همچنین نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به تعداد دانشجویان در دوره‌های تحصیلات تکمیلی مدارک پزشکی اصفهان ۱ به ۲ است، در صورتی که طبق استاندارد، این نسبت بایستی ۱ به ۳ باشد (۱۴)؛ که این حاکی از وضعیت مطلوبی می‌باشد. اما سؤال اینجاست که آیا این تعداد وقت لازم و ساعت‌های حضورشان در راستای ارایه‌ی خدمات آموزشی به دانشجویان سپری می‌شود یا خیر؟ متأسفانه باید گفت به دلیل مدعو بودن اکثر استادان این رشته برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی و وجود مسؤولیت‌های اجرایی گوناگون برای استادان رسمی، دسترسی به آن‌ها نیز مشکل است. به همین دلیل بهتر است نسبت به تأمین و جذب اعضای هیأت علمی متخصص در این رشته بیشتر تلاش شود.

در مطالعه‌ی اله‌دادیان، شاخص‌های پیشنهاد شده برای جذب و ارزیابی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور عبارت از داشتن حداقل چند سال سابقه‌ی کار آموزشی، داشتن مدارکی دال بر انجام تحقیقات مکفی در خصوص رشته‌ی تحصیلی، گواهی مبنی بر شرکت در کارگاه و ارایه‌ی شواهدی دال بر آشنایی با آخرین یافته‌ها در مورد حوزه‌ی تخصصی فرد و ... هستند (۱۴).

از دیگر شاخص‌هایی که می‌توان برای پذیرش دانشجویان در نظر گرفت، تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان است، که این نسبت در وزارت علوم، تحقیقات و

است. در این راستا، توجه به پدیده‌ی کهن فرار مغزها و عوامل متعددی، که در بسترسازی برای این امر مؤثر هستند، ضروری به نظر می‌رسد.

از عواملی که منجر به این پدیده می‌شود، می‌توان به سطح فرهنگ، تحصیلات، رضایت والدین، نبود پیشرفت اجتماعی از نظر مالی و نبود تضمین شغلی و کمبود امکانات رفاهی اشاره کرد (۱۵). مطالعه‌ی ظهور بر روی دانش‌آموختگان مدارک پزشکی در یکی از مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی نشان می‌دهد که حدود ۵۴ درصد پاسخ‌دهندگان در حرفه‌ی مدارک پزشکی و ۲۴ درصد در حرفه‌ی غیر مرتبط مشغول به کار شده‌اند. مهم‌ترین علل عدم اشتغال دانش‌آموختگان در حرفه‌ی مدارک پزشکی از دید دانش‌آموختگانی، که در زمان پژوهش در این حرفه فعالیت نداشتند، نبود علاقه، ناشناخته بودن این رشته در سطح جامعه و حتی بیمارستان، نبود پیشرفت شغلی در این رشته و اهمیت ندادن به متخصصان این رشته در سیستم بهداشت و درمان کشور اعلام شد (۱۰). از این رهگذر صدمات جبران‌ناپذیری در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تمام ابعاد مختلف جامعه وارد می‌شود که شاید جبران آن یکی از دشوارترین کارها برای کشورهای در حال توسعه باشد (۱۶-۱۸). بنابراین باید با سیاست‌گذاری‌های سنجیده و ارزش‌گذاری جدید، تلاش شود که دانشگاه‌ها و دانشگاهیان از منزلت و جایگاه حقیقی و ارزشمندی در کشور برخوردار شوند، تا کمتر شاهد فرار سرمایه‌های انسانی باشیم.

نتیجه‌گیری

شایسته است گروه مدارک پزشکی دانشکده با توجه به راه‌اندازی جدید دوره‌ی کارشناسی ارشد و با اشاره به ماده‌ی ۱۶ آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، مبنی بر اینکه استاد راهنما باید حداقل دارای مرتبه‌ی استادیاری باشد، در گروه آموزشی متقاضی دوره‌ی کارشناسی ارشد، ۳ دانش‌آموخته‌ی دکتری تخصصی که حداقل یکی از آن‌ها دارای رتبه‌ی دانشیاری باشد و راهنمایی حداکثر ۳

فن‌آوری ۱۸ درصد و در بین دانشجویان مدارک پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان ۱۴ درصد است (۱۳).

شاخص‌های دیگر عبارت از وجود تناسب تعداد دانشجویان به فضای پژوهش، منابع اطلاع‌رسانی، کتابخانه و کامپیوتر می‌باشند، که این نسبت برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی جهت دسترسی به کامپیوتر ۲ به ۱ است. شاخص دیگر در این زمینه، تخصیص منابع و امکانات به دانشجویان است که این استاندارد یک کلاس درس برای هر ۱۲ نفر دانشجوی تحصیلات تکمیلی را در نظر می‌گیرد (۱۴). در دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، برای هر ۸ نفر دانشجوی تحصیلات تکمیلی، ۱ کلاس درس فراهم شده است، به عبارتی می‌توان گفت که امکانات تخصیص داده شده به دانشجویان، در سطح بالایی قرار دارد.

از جمله شاخص‌های در نظر گرفته شده برای دانش‌آموختگان، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: وجود شواهدی دال بر شاغل بودن دانش‌آموختگان، شاغل بودن دانش‌آموختگان در رشته‌ی تحصیلی خودشان و میزان اشتغال دانش‌آموختگان در بخش‌های دولتی و خصوصی.

با توجه به یافته‌های پژوهش، بیشترین تعداد شاغلین در پست متصدی پذیرش و آمار مدارک پزشکی بود که اغلب افراد غیر متخصص نیز در این پست به چشم می‌خورند؛ به گونه‌ای که نسبت افراد متخصص به کل کارکنان در این پست، ۱ به ۷ می‌باشد. همچنین بیشترین تعداد کارکنان در شبکه‌ی بهداشت مشغول هستند که بیش از نیمی از این افراد، دارای تخصصی غیر از مدارک پزشکی بودند. در نهایت می‌توان به این آمار تکان‌دهنده اشاره کرد: از بین کلیه‌ی کارکنانی که در پست‌های مدارک پزشکی مشغول به خدمت هستند، ۱۸۱ نفر تحصیلات دانشگاهی و ۲۷۷ نفر مدرک دیپلم و زیر دیپلم داشتند. از ۱۸۱ نفر تحصیل کرده‌ی دانشگاهی، ۱۴۵ نفر دانش‌آموخته‌ی رشته‌ی مدارک پزشکی و بقیه‌ی کارکنان از دیگر رشته‌ها استخدام شده بودند. حال با توجه به تعداد روز افزون دانش‌آموختگان این رشته، به کارگیری این همه نیروی انسانی غیر متخصص در رشته‌ی مدارک پزشکی قابل تأمل

مشاغل مناسب برای موج عظیم دانش‌آموختگان هنوز به طور کامل شفاف و روشن نیست.

پیشنهادهای

۱. نیازسنجی شغلی در جامعه قبل از افزایش پذیرش دانشجویان در مقاطع مختلف رشته‌های «فن‌آوری اطلاعات سلامت»، «فناوری پزشکی» و «مدیریت اطلاعات سلامت»؛
۲. آموزش حین خدمت اعضای هیأت علمی و بروزرسانی سطح علمی آن‌ها با توجه به تغییر و ایجاد عناوین رشته‌های آموزشی «مدارک پزشکی» به رشته‌های «فن‌آوری اطلاعات سلامت»، «فناوری پزشکی» و «مدیریت اطلاعات سلامت»، دروس و محتوای دروس آن‌ها؛
۳. هماهنگی تعداد اعضای هیأت علمی با توجه به تعداد و مقاطع دانشجویان رشته‌های «فن‌آوری اطلاعات سلامت» و «مدیریت اطلاعات سلامت»؛
۴. در نظر گرفتن سهمیه‌ی بورس برای دانشجویان دکتری به منظور تکمیل اعضای هیأت علمی؛
۵. انجام اقدامات مناسب در زمینه‌ی جذب نیروی انسانی متخصص و کاهش نیروی انسانی غیر متخصص در بیمارستان‌ها و سایر مراکز بهداشتی درمانی برای دانش‌آموختگان در رشته‌های «فن‌آوری اطلاعات سلامت» و «مدیریت اطلاعات سلامت»؛
۶. عدم تخصیص چند پست به یک نفر در رشته‌های «فن‌آوری اطلاعات سلامت» و «مدیریت اطلاعات سلامت» در مراکز بهداشتی درمانی؛
۷. جذب دانش‌آموختگان رشته‌های «فن‌آوری اطلاعات سلامت» و «مدیریت اطلاعات سلامت» در پست‌های مرتبط با آن‌ها در نظام سلامت در استان و عدم جذب و تخصیص سایر دانش‌آموختگان در پست‌های مرتبط.

پایان‌نامه به صورت هم‌زمان مدنظر قرار گیرد.

این گروه همچنین با پیوسته شدن دوره‌ی کارشناسی، در خصوص تقویت علمی اعضای هیأت علمی از جنبه‌های کمی و کیفی، بیشتر تلاش کند و با توجه به وجود مقطع دکتری این رشته، به جای استخدام نیروهای کارشناس ارشد برای تکمیل کادر هیأت علمی، از دانش‌آموختگان در مقطع دکتری تخصصی و دانشجویان در مقطع تحصیلی دکتری تخصصی (به صورت بورسیه) دعوت به همکاری نماید و کمبود نیروی کارشناس ارشد مورد نیاز را از راه به کارگیری نیروهای طرحی و سرباز هیأت علمی دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی جبران نماید.

علاوه بر آن گروه مدارک پزشکی می‌تواند با دفتر امور استخدامی در استانداری، کارگزینی و سایر سازمان‌های مربوط در خصوص عدم جذب و استخدام نیروهای غیر متخصص راهکارهایی را تدوین نماید.

البته خوشبختانه بعد از سال ۱۳۸۸ هیأت برد رشته‌ی «مدیریت اطلاعات سلامت» وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، اقدامات چشم‌گیری داشته است، از جمله تأسیس رشته‌های جدیدی از جمله «مدیریت اطلاعات سلامت» (در سطح دکترای تخصصی)، «فناوری اطلاعات سلامت» و «اطلاع‌رسانی پزشکی» (در سطح کارشناسی و کارشناسی ارشد) مطابق با استانداردهای جهانی، پیوسته نمودن دوره‌های کارشناسی و افزایش جذب دانشجویان در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری. اما همین مسأله‌ی تغییر دروس، محتوای آن‌ها و عناوین رشته‌های درسی، چالشی عظیم برای مدرسین این دوره‌ها در گروه‌های سابق «مدارک پزشکی» («مدیریت و فن‌آوری اطلاعات سلامت» فعلی) ایجاد کرده است تا بتوانند با سرعت خود را برای آموزش با کیفیت بالا آماده سازند. از طرفی، مهیاسازی

References

1. Khaliji M. Overview of the situation of higher education in Iran: yesterday, today and tomorrow. Articles collection of the first seminar of higher education in Iran. Tehran: Tabatabaei University of Medical Sciences Publication; 1997. p. 74.

2. Ardalan A, Hossein Pour A, Alaadini F, Fatemei R, Mohebtash M, Mirza sadeghi A. A review of medical manpower planning and procedures on the number of needed physicians in Tehran. Tehran: Secretariat of the Council on Medical Education and Community; 2000.
3. Hasan Zahraei R. Presenting International Accreditation Standards for Medical Schools and their Application in Country's Educational System [MSc Thesis]. Isfahan: Medical Sciences Educational Development Center, Isfahan University of Medical Sciences; 2002.
4. Dorri B. Review ways to increase employment opportunities for university graduates. Proceedings of the 1st Conference of issues, problems and prospects for employment of graduates of higher education; 1999 Oct 26-28; Tehran, Iran; 1999. p38.
5. Hosseini F, Nazaran SH. Assessment and Accreditation of Medical Schools: Standards and Procedures. Tehran: Council Monitoring, Evaluation and Development of University of Medical Sciences, Education; 2002. p. 1.
6. Leverenz L. Allied Health Education Program Accreditation what does it mean? [Online]. 2009 [cited 2009 Apr 4]; Available from: URL: <http://www.studyoverseas.com/alliedhealthcare/articles/healthed.htm/>
7. Mohammadi A, Mojtahed Zadeh R, Motarjemi R. Nutrition science: Academic Ranking of Database. Tehran: Product Development Plan for the Division of Educational Work in the Medical Education System; 2004.
8. Hosseini Jabali S. Educated unemployment and to provide solutions. Proceedings of the 1st Conference of issues, problems and prospects for employment of graduates of higher education; 1999 Oct 26-28; Tehran, Iran; 1999. p.33.
9. Batenni MR. Employment and unemployment status of Graduated in Medical Records in Information Management School of Medicine Isfahan from 1991 to 1996. Journal of Health Administration 1999; 2(4): 34-42.
10. Zuhoor A, Rouzbehani V. Employment status of graduates of medical records and martyr Beheshti University of Medical Sciences, Iran. Journal of Health Administration 2000; 3(7): 25-32.
11. Letter of the Secretary of the Council of Basic Medical Sciences and Health Education [Online]. 2004 Nov 26; Available from: URL: www.tpnu.ac.ir/library/upload//file/excel/
12. Letter. Immediate from Director of Academic Affairs to Vice Schools [Online]. 2005 Nov 9; Available from: URL: modyran20.blogfa.com/
13. Ministry of research and technology [Online]. 2007 [cited 2007 Jan 4]; Available from: URL: www.msrt.ir/sites/ravabetomomi/DocLib8/GOZARESH.%20JADID/
14. Allah Dadian Flavarjani M. Graduate education of international standards and proposed standards for National Nursing and Midwifery. Thesis for the BS in Health Education, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences [MSc Thesis]. Isfahan: School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences; 2005.
15. Brain drain phenomenon devastating third world countries [Online]. 2004 [cited 2009 Dec 15]; Available from: URL: <http://www.iritn.com/ITshow-news-4811.htm/>
16. Banks E. The Brain Drain and Higher Education [Online]. 2009 [cited 2009 Sep 15]; Available from: URL: <http://www.businesstoday.org/magazine/its-always-christmas-washington/brain-drain-and-higher-education/>
17. Wikipedia. Brain-Drain [Online]. 2010 [cited 2010 Feb 12]; Available from: URL: http://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%81%D8%B1%D8%A7%D8%B1_%D9%85%D8%BA%D8%B2%D9%87%D8%A7/
18. Goldsmith A, Stephens J. The psychological effects of joblessness [Online]. 2008 [cited 2010 Jan 1]; Available from: URL: <http://www.tricitypsychology.com/blog/2008/10/30/the-psychological-effects-of-joblessness/>.

Admission, Occupation and Teaching of Medical Records Graduates in Isfahan, Iran*

Sima Ajami, PhD¹; Leila Ghaderinansa²

Abstract

Introduction: Student admission indicators typically depend on either student fields or current career needs in the society. In addition, specific fields have particular requirements. The main aim of this study was to determine student admission indicators for studying medical records at different levels in Isfahan University of Medical Sciences in 2007.

Methods: This analytical study used a questionnaire and checklists to collect data from Medical Records students, staff members and faculty of Department of Medical Records, Isfahan University of Medical Sciences. To analyze data SPSS was used.

Results: A total number of 586 students achieved higher diploma, bachelor's degree and master's degree during 1989-2006. However, unfortunately half of the staff members in the Department of Medical Records have a high school diploma or a lower degree. Chi-square test showed that positions in the department did not match with the qualifications of the personnel. On the other hand, the indicators related to student admissions, allocation of resources to students and faculty members were desirable.

Conclusion: The indicator of allocation of facilities and resources to students was very good and the number of academic members was desirable. However, with the new courses of master's degree the Department of Medical Records needs to take advantage of a larger number of more qualified faculty members. In addition, considering the sufficient number of educated people in the field of medical records, only individuals with related educations should be employed at department of Medical Records in all health centers in Isfahan.

Keywords: Science Education; Employment; Medical Records; Students.

Type of article: Original article

Received: 9 Dec, 2009

Accepted: 15 Oct, 2011

Citation: Ajami S, Ghaderinansa L. **Admission, Occupation and Teaching of Medical Records Graduates in Isfahan, Iran.** Health Information Management 2011; 8(5): 638.

* This article resulted from a research project (No. 285070) funded by the Deputy of Research, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

1. Associate Professor, Health Information Management, Health Management and Economic Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. (Corresponding Author) Email: ajami@mng.mui.ac.ir

2. MSc, Medical Records, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.